

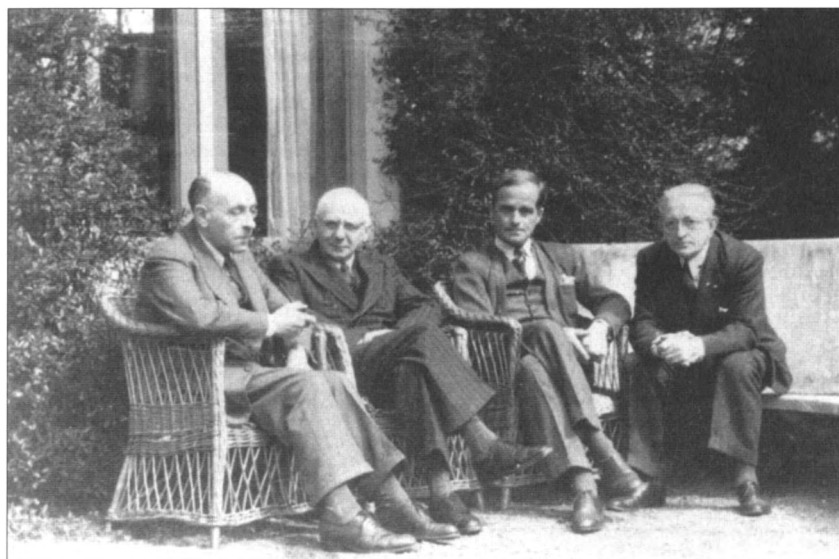
Domweg gelukkig met een kleintje canon

De 30 mooiste gedichten uit de Nederlandse literatuur

‘Welke gedichten zouden uw leerlingen uit het hoofd moeten moeten kunnen opzeggen?’ Deze vraag werd aan een aantal docenten voorgelegd. Het resulteerde in een lijstje van dertig gedichten. Is deze mini-canon een aardige graadmeter?

Kees Combat

Iedereen die gedichten leest, bekruipt wel eens de lust om een lijstje te maken van favoriete gedichten. C. J. Aarts, die vroeger alleraardigste publicaties deed verschijnen als schrijvende uitgever, verzorgde nog dit jaar een nieuwe uitgave van zijn bloemlezing *Domweg gelukkig in de Dapperstraat*. Zo’n 250 bladzijden goede, betere en beste Nederlandse poëzie. Een poëziebijbel noemt uitgeverij Bert Bakker deze keuze graag. Maar daar hebben we natuurlijk de dieldelige bloemlezing van Gerrit Komrij voor. In 1992 verscheen een schoolbloemlezing, die bij een warenonderzoek naar de beste literatuurgeschiedenissen nogal terzijde werd geschoven. *De 30 mooiste gedichten uit de Nederlandse literatuur* van dichter en poëziekenner R.J.M. (Remko) Ekkers was als zodanig aangeboden door uitgever Wolters-Noordhoff. Maar de samensteller zal daar zelf niet blij mee zijn geweest. Wat hij wilde was eenvoudig de 30 mooiste gedichten presenteren en van commentaar voorzien. En dat levert uiteraard nog geen literair-historisch werk op. Uit het oogpunt van een literatuurdidactiek die zich richt op de betrokkenheid van de leerling is dit boek ook niet geslaagd. Ik mis er iedere poging in om in te spelen op het referentiekader van de jongens en

Van links naar rechts: J.C. Bloem, P.N. van Eyck, A. Roland Holst en J. Greshoff.

meisjes voor wie dit boek bedoeld is. Alle vragen wijzen rechtstreeks terug naar de tekst of naar de context met een kenniskarakter. Daarmee doet Ekkers niet anders dan de meeste van zijn voorgangers, maar hij is iemand die het klappen van de zweep kent. In zijn voorwoord lonkt hij even naar de moedertaal-didactiek door de behandeling van de formele aspecten aan de hand van concrete gedichten ‘normaal functioneel’ te noemen, maar dat is wel een moedertaal-didactiek van de

jaren zeventig waaraan de literatuur-didactiek in elk geval al bijna twee decennia voorbij is. Ik denk dat Ten Brinke trouwens met ‘normaal-functioneel’ onderwijs iets heel anders bedoelde dan wat we hier krijgen aangeboden als kader voor de gedichten:

1. een parafrase van het gedicht (niet door de leerling, maar door deze leraar!),
2. genre en betekenis van het gedicht,
3. context en
4. formele kenmerken als beeldspraak,

stijlfiguren, metrum, ritme, klank-aspecten.
Nou, maak nu de leerling maar eens duidelijk dat hij daar direct wat heeft voor zijn leven of op den duur de vruchten van deze leesarbeid zal plukken. Dat gelooft toch geen mens!?

Uit het hoofd

Met alle reserves tegen de vragen vind ik *De 30 mooiste gedichten* toch een boek om op mijn bureau te hebben, want de gedichten werden gekozen op basis van een enquête onder leraren met als enige vraag: ‘Als u het voor het zeggen had, welke gedichten zouden uw leerlingen dan eigenlijk uit het hoofd moeten kunnen opzeggen?’
Het resultaat van die vraag noemt Ekkers terecht ‘onmiskienbaar een kleine canon van de Nederlandse poëzie, een gestaald kader van veel geciteerde en vaak gebloemleesde gedichten’.

De top 30

- In chronologische volgorde geplaatst gaat het om de volgende gedichten:
1. Anoniem, *Lied van Heer Halewijn*
 2. Jan Moritoen (?), *Egidiuslied*
 3. Marnix van St. Aldegonde, *Wilhelmus*
 4. P.C. Hooft, *Sonnet* (Geswinde grijsaard die op wakkre wieken staag)
 5. Joost van den Vondel, *Kinderlijk*
 6. Hiëronymus van Alphen, *De pruimenboom*
 7. Piet Paaltjes, *De zelfmoordenaar*
 8. Guido Gezelle, *Het schrijverke*
 9. Willem Kloos, *Ik ween om bloemen in de knop gebroken*
 10. Frederik van Eeden, *De waterlelie*
 11. Joh. Andreas Dèr Mouw, *Lang rolt, een bol van klank*
 12. Herman Gorter, *Zie je ik hou van je*
 13. J.H. Leopold, *O, als ik dood zal, dood zal zijn*
 14. Willem Elsschot, *Het huwelijk*
 15. J.C. Bloem, *De Dapperstraat*

16. P.N. van Eyck, *De tuinman en de dood*
17. A. Roland Holst, *Zwerversliefde*
18. M. Nijhoff, *Het kind en ik*
19. Paul van Ostaijen, *Marc groet ’s morgens de dingen*
20. J.J. Slauerhoff, *Woningloze*
21. H. Marsman, *Herinnering aan Holland*
22. Jan Campert, *De achttien doden*
23. Gerrit Achterberg, *Thebe*
24. M. Vasalis, *De idioot in het bad*
25. Jan Hanlo, *Oote*
26. Leo Vroman, *Voor wie dit leest*
27. Lucebert, *Ik tracht op poëtische wijze*
28. Judith Herzberg, *Een kinderspiegel*
29. Rutger Kopland, *Jonge sla*
30. Neeltje Maria Min, *Mijn moeder is mijn naam vergeten*

Voorkeuren

Twee kanttekeningen nog bij dit boek en deze top-30.
Ten eerste kan ik mij voorstellen hoe interessant het zou zijn, wanneer *Tsjip/Letteren* bij een volgende gelegenheid zulke voorkeurslijsten van docenten kan publiceren voor Duits, Frans en Engels. Hierbij wordt de lezer dezes, met kennis van zaken, uitgenodigd in de pen te klimmen.
En ten tweede: als boek kan *De 30 mooiste gedichten* zeker een goed instrument zijn in het kader van het zelfstandig werken door leerlingen in de tweede fase; niet zozeer dus te gebruiken in de klas als wel in het studiehuis. Ekkers weet er veel van. Zelf zou ik als docent, voorafgaande aan het gebruik van het boek, in de klas het gedicht dat ik wilde laten lezen met de klas zelf verkennen, zónder al die formele zaken, om pas daarna het boek in bruikleen te geven aan de geïnteresseerde leerling. ■

De 30 mooiste gedichten uit de Nederlandse literatuur. Ingeleid, toegelicht en van commentaar voorzien door R.J.M. Ekkers.
Wolters-Noordhoff, Groningen,
ISBN 90 01 29870 2.